

ELS DRETS HUMANS A L'AULA DE CLASSE

EN UN INSTITUT D'ENSENYAMENT EN UNA COLÒNIA POPULAR

MARTÍN VALMASEDA

CAUCE, equipocauceguatemala.blogspot.com, Cobán, Guatemala

Els i les alumnes s'avorrien amb aquelles lliçons teòriques sobre Drets Humans. El mestre intentava convèncer-los de la seva importància, però mentrestant, sota la taula, molts de dits manipulaven les seves *blackberrys*. Eren cinc capítols, els que aquell text de ciències socials plantejava sobre els *deshaches* (els DH, en expressió dels vailets).

La periodista, esposa del professor, li recomanà: *fes-los moure, home! no els deixis asseguts!...* I va començar a moure'ls, i a moure's. (Afortunadament el director del centre tenia una mentalitat oberta i va estar a favor de la "moguda").

- El primer matí de l'experiència el professor va arribar a l'aula amb un feix de targetes. Cadascuna tenia escrites dues adreces diferents. Per exemple: en una cara les senyes d'un orfenat als afores de la petita ciutat... i en l'altra les d'una famosa clínica de maternitat a la zona selecta, on neixien els nadons de la classe alta. El professor (que havia preparat per telèfon les entrevistes) els va enviar en grups de quatre a visitar aquests centres i altres de similars.

Els estudiants van tornar discutint acaloradament, fent doloroses comparacions. La sessió de classe va servir perquè s'aclarissin sobre les realitats contrastades que havien vist, i sobre l'absència de drets o excés de privilegis que havien trobat.

A una de les alumnes li havia tocat visitar dues parròquies: una d'estil neogòtic, al centre de la ciutat, i una altra en un barri marginal, un petit cobert que servia de temple. A ambdues hi havia trobat una bona acollida, i un profund contrast de nivell social en els feligresos.

Va comprovar la bona voluntat de respecte als drets que trobà a ambdues comunitats tot i que una amb un caire més aviat paternalista, de "caritats", i la del barri popular amb càrrega de reivindicació social... Però observaren una cosa en la que ambdues coincidien: les dones tenien una presència molt activa a les dues parròquies (per preparar la litúrgia, donar la catequesi, rentar la roba litúrgica...) però molt baixa en les decisions de la comunitat. A les dues hi havia un petit grup d'homes que portava el consell parro-

quial. A un d'ells se li va escapar que Jesús era home i també els apòstols...

L'alumna, militant feminista, no tenia arguments teològics. Aquell dia el professor va haver de demanar ajuda a una professora biblista, que va seleccionar cites bíbliques relacionades amb dones marginades, o alliberades, sobretot per Jesús. Va tenir-hi els alumnes, molts d'ells analfabets bíblics, o indiferents, capbussant-se en textos i descobrint contrastos entre la mentalitat primitiva d'aquella època, els camins oberts pel profeta de Natzaret i les desconcertants marxés enrere i endavant en el feminisme o masclisme dels cristians contemporanis.

Després d'aquella pluja de textos i documents els va suggerir un treball més a peu de terra. Els va dir:

- *No sé si heu pensant que a més de l'ésser humà, també aquest món de plantes, animals, roques, rius i paisatges, tenen els seus drets...* Ells van assentir. *Doncs us repto a fotografiar els llocs propers a vosaltres, en els que aquests drets de la natura han estat trepitjats o arrasats.*

Els nois van reaccionar satisfets. Això era més agradable que passar fulls de la Bíblia. La setmana següent van projectar un *powerpoint*, preparat i comentat per ells, dels desastres que s'estaven produint a només uns pocs km a la rodona.

- Un altre matí els va proposar de fer teatre espontani. Els va explicar la història d'aquell periodista que havia escrit un article crític sobre la "regulació d'ocupació" (o sigui, els "acomiadaments") a la fàbrica propera. Al cap de dos dies va arribar també l'ordre d'acomiadament per a l'autor de l'article. Aquell diari tenia com a client en la seva publicitat l'empresa al·ludida.

Aquesta va ser la història que els va narrar el professor. Després d'explicar-la, els va proposar la posada en escena del cas. Va repartir els papers als actors espontanis: periodista, director del diari, director de l'empresa, dos obrers "regulats de la seva ocupació", dos companys del periodista amb visions diferents de la situació. Es tractava que els nois i noies, en representar aquests papers, es posessin "en la pell" dels

personatges, i dialoguessin en conseqüència.

Al cap de 20 minuts de “teatre” ja s’havia creat prou tensió com perquè tots els alumnes discutissin sobre els drets laborals i d’informació. En comptes de teclejar damunt els seus *iphones*, ara cercaven amb interès en el text de ciències socials idees sobre els problemes sorgits en aquell *role playing*.

- Un altre dia el mestre va arribar amb un piló de diaris endarrerits. Els va demanar que fessin un collage amb totes les notícies en relació amb drets humans violats. Va haver-hi feina i discussió per estona.

- A la següent classe els va proposar de recollir fotos i publicitat sobre anuncis que reflectissin menyspreu per drets de classe, de gènere, dels pobles, de les dones, de la infància... No va pas intentar que s’estudiessin la declaració universal dels drets humans. Va preferir que l’anessin construint ells a través de notícies, successos propers i llunyans. Cada dia els enfrontava amb situacions vives on molts drets de les persones corrien perill o eren trepitjats.

Els va ajudar a distingir entre el que, en expressió de frei Betto, són drets humans o drets “animals”. Van veure com moltes vegades ells, els joves estudiants, es fixaven dòcilment en el dret a la informació, a la llibertat d’opinió i de premsa... però no es preocupaven tant per aquells drets que trobaven a faltar els habitants de les viles misèria, *faveles*... de molts pobles llatins, africans o asiàtics: la manca de menjar, de salut, de vivenda... aquells drets que les societats més instal·lades obliden. Per a ells és més important poder comprar el diari que més els interessa i anar a l’escola amb millor educació bilingüe... perquè tenen l’estómac ple i la clínica assegurada.

- Un dels darrers dies el mestre va aparèixer acompanyat d’un pare amb el seu fill, un noi grassonet amb ulleres, que coixejava. El pare es va acomiadar i el professor va entrar a l’aula, empenyent suauement el noi que mirava tímidament els altres.

Avui us porto –va dir el mestre– *un cas directe per analitzar. En Juan ve per primera vegada al nostre centre, malgrat estar el curs avançat. Ha hagut de sortir de l’institut on estudiava perquè va tenir problemes amb els companys. Allò que s’anomena bullying. L’acabat d’arribar es va enrojolar lleugerament.*

He demanat permís a en Juan –va continuar el mestre– *per comentar el seu cas, perquè és important plantejar els drets de les persones no pas en teoria,*

*sinó sobre situacions reals. Segurament vosaltres co-
nexeixu casos semblants...*

- Clar que aquí també passen coses com aquesta! –
va interrompre el més atrevit dels nois. No vull pas dir
noms, però tots vosaltres sabeu...

Es va aixecar un rumor. Alguns van enrojolar i ajupiren el cap. La situació es posava tensa. L’educador va tenir l’habilitat d’objectivar el problema:

- No anem pas a parlar d’aquests casos concrets
sinó de les causes i conseqüències que s’estan produint
en molts centres escolars perquè esdevingui això entre
companyes.

Llavors va esclatar el diàleg, en el qual també va acabar intervenint el nou company. El professor va demanar que apuntessin les causes i conseqüències ocultes. I en petits grups van continuar aprofundint. Quan va sonar el final de la classe se’ls va veure sortir de l’aula comentant acaloradament. A algun li va sonar el mòbil i el va apagar de seguida.

- S’acabaven els dies senyalats pel programa per estudiar els cinc capítols. L’educador comentava amb la companya periodista l’èxit de les “mogudes” en què s’havien convertit les seves classes.

El darrer dia, en començar, va indicar als alumnes: “Us sembla que avui traguem aquell llibre que gairebé se’ns havia oblidat?”. Ells van riure i van obrir el llibre.

- Avui podríem fer un brain storming.

- Un què?

Va dividir la pissarra amb una ratlla al mig:

- Vindria a ser Una tempesta d’idees. Heus aquí.

Us proposo que reviseu ràpidament el llibre. Cadascú,
espontàniament, pot aixecar-se, agafar el guix i es-
criure a la part dreta algun dels temes que hem estat
discutint aquests dies. Al costat esquerre feu el mateix
sobre els problemes que se’ns han quedat oblidats.

Al cap de 10 minuts ambdues parts de la pissarra ja estaven plenes de paraules. Paraules que en els caps dels nois recordaven situacions properes a la seva vida, al costat d’altres que abans havien vist com a llunyanes però que ara sentien presents al seu món.

En sortir cap a casa, després de l’animada discussió, alguns es van començar a recordar que per allà tenien les seves *blackberrys*, els seus *ipads* i els seus *iphones* però que fora d’ells hi havia altres realitats més importants, i que no podien oblidar-les.